

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ
ДОКУМЕНТАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
МЕНЕДЖМЕНТУ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ФІЗИКИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

27 квітня 2023 року

УДК: 373.5.015.311:331

А 78

Затверджено і рекомендовано до друку рішенням вченої ради факультету документальних комунікацій, менеджменту, технологій та фізики РДГУ (протокол №5 від 23 травня 2023 р.).

А Актуальні проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки освіти в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції (26-27.04.2023 р.) / упорядники: С.В. Лісова, Ю.В. Фещук, О.А. Герасименко, Н.В. Дупак, Н.В. Симонович, О.І. Шурин. Рівне: РДГУ, 2023. 128 с.

До збірника матеріалів увійшли доповіді Всеукраїнської Інтернет-конференції з теми “Актуальні проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки освіти в контексті євроінтеграційних процесів”, яка була проведена 26-27 квітня 2023 року на кафедрі професійної освіти, трудового навчання та технологій РДГУ спільно з працівниками Сарненського педагогічного фахового коледжу РДГУ, ВКНЗ “Володимир-Волинський ПК ім. А.Ю. Кримського”, РМЦТУМ Рівненської міської ради, Комунального закладу “РОЦНТТУМ” Рівненської обласної ради.

Матеріали можуть бути корисними науковцям, практичним працівникам, вихователям, вчителям, викладачам та студентам закладів вищої, професійної, загальної середньої та позашкільної освіти.

Схвалено кафедрою професійної освіти, трудового навчання та технологій Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 5 від 18 травня 2023 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей.

© РДГУ, СПК,
РМЦТУМ, 2023

УДК: [373.5.016:331]: 373.5.015.311

*Наталія Василівна Симонович,
канд. пед. наук, доцент кафедри
професійної світи, трудового навчання та технологій
Рівненського державного гуманітарного університету,
(м. Рівне, Україна)*

*Марина Анатоліївна Мельник,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності
014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)
Рівненського державного гуманітарного університету,
(м. Рівне, Україна)*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10-11-Х КЛАСІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Оновлення всіх сторін життя суспільства, необхідність виходу на рівні науково-технічного прогресу, забезпечення високої ефективності виробництва, як найповнішого розвитку творчого потенціалу – все це ставить перед закладами загальної освіти абсолютно нові навчальні і виховні завдання. Необхідно, щоб навчання формувало новий тип мислення, новий стиль діяльності, орієнтований на ефективніше вирішення виробничих, соціальних, культурних і багатьох інших проблем.

Предметна проектно-технологічна компетентність формується в предметно-перетворювальній проектно-технологічній діяльності. Саме тому фундаментальним ядром сучасного трудового навчання в основній школі є проектно-технологічна діяльність як універсальний спосіб пізнання і перетворення реальності: від ідеї до її реалізації. В процесі цієї діяльності формується творче мислення учнів, їхня здатність розв'язувати проблеми в різних сферах діяльності. Найголовнішим освітнім продуктом кожного учня в процесі трудового навчання є сформована проектно-технологічна компетентність – усвідомлене володіння способами й операціями проектно-технологічної діяльності для успішного розв'язання проблеми (створення і виготовлення об'єкта праці) в соціально-комунікативній взаємодії з іншими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Актуальні аспекти продуктивного трудового навчання в основній школі розкриваються в працях П. Атутова, С. Батишева, І. Волощука, Р. Гуревича,

В. Мадзігона, Є. Мілеряна, В. Полякова, М. Скаткіна, Г. Терещука, Д. Тхоржевського, але проектний компонент трудового навчання ними не досліджувався. Питання методики виконання учнівських проєктів як завершальних циклів проєктно-технологічної діяльності в наш час є об'єктом багатьох наукових досліджень. Найбільш ґрунтовно ці питання розкриваються в працях В. Бербець, Т. Бербець, В. Вдовченка, О. Коберника, Т. Кравченко, В. Тименка, С. Ящука. Психологічні основи проєктної діяльності відображені в працях Н. Матяш, В. Моляко, В. Слободчикова, В. Шадрікова, Г. Щедровицького.

Питання формування і розвитку проєктно-технологічної компетентності учнів знайшли відображення в багатьох чинних нормативних документах із питань освіти. Так, у Державному стандарті базової і повної середньої освіти зазначено, що мета освітньої галузі «Технології» полягає в формуванні й розвитку проєктно-технологічної компетентності учнів, що відображується в збагаченні їх творчого потенціалу та подальшій соціалізації в суспільстві [2, с. 5].

Постановка завдання. Метою статті є розкриття змісту та суті проєктно-технологічної компетентності учнів старших класів та її формування у процесі трудового навчання з використанням освітніх квестів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сьогодні, основним результатом навчання повинна стати не система знань, умінь і навичок, а здатність людини діяти в конкретній життєвій ситуації. Таким чином, компетентнісний підхід проявляється як оновлення змісту освіти у відповідь на мінливу соціально-економічну реальність.

Компетентнісний підхід є об'єктивною вимогою сучасності та закономірно пов'язаний з концепцією неперервної освіти протягом усього життя, яка вимагає перегляду цілей, форм, методів і засобів навчання, з неминучою орієнтацією на інформаційно-комунікаційні технології, на самоосвіту, неформальні освітні структури, технології педагогіки співробітництва. Як відомо, компетентнісний підхід – це підхід, який акцентує увагу на результатах освіти не як суми засвоєної інформації, а як здатності людини діяти в різних ситуаціях. У цьому зв'язку сформовану компетентність учня можна розглядати основним якісним показником освітнього результату і, відповідно, це досягнення можна вважати педагогічною метою, що найбільш повно відображає потреби суспільства й особистості. Зміни в галузі педагогічних цілей викликають необхідність змін у змісті загальнопредметної освіти через рівень навчального предмета, навчального матеріалу, рівень взаємодії вчителя та учня.

Найбільш успішно компетентнісний підхід реалізується в технології проєктної діяльності. Саме в ній закладені умови для успішного оволодіння надпредметними вміннями і навичками, формування активної ініціативної

думаючої особистості. У сучасних умовах реалізація будь-якого проекту передбачає використання інформаційно – комунікаційних технологій, що дають можливість моделювання ситуацій, багатоваріантність вибору. Саме проектна технологія дає можливість створити найбільш сприятливі умови процесу навчання, що дозволяє кожному учневі відчувати свої можливості, інтелектуальні спроможності для досягнення певної цілі [9].

Навчальний проект з точки зору учня – це можливість зробити щось цікаве самостійно, в групі або самому, максимально використовуючи свої можливості; це діяльність, що дозволяє проявити себе, спробувати свої сили, докласти свої знання, принести користь і показати публічно досягнутий результат; це діяльність, спрямована на вирішення цікавої проблеми, сформульованої самими учнями у вигляді мети і завдання, коли результат цієї діяльності – знайдений спосіб розв'язання проблеми – носить практичний характер, має важливе прикладне значення і, що досить важливо, цікавий і значимий для самих відкривачів. Метод проектів – це дидактичний засіб для навчання проектуванню – вмінню знаходити вирішення різних проблем, які постійно виникають у житті людини, яка займає активну життєву позицію. Він дозволяє виховувати самостійну і відповідальну особистість, розвиває творчі і розумові здібності – необхідні якості розвиненого інтелекту [5]. Особливість проектного навчання полягає в тому, щоб створити умови, за яких учні: самостійно і охоче отримують потрібні знання з різних джерел; вчаться користуватися набутими знаннями для вирішення пізнавальних і практичних завдань; набувають комунікативні вміння, працюючи в різних групах; розвивають у себе дослідницькі вміння (вміння виявлення проблем, збору інформації, спостереження, проведення експерименту, аналізу, побудови гіпотез, узагальнення); розвивають системне мислення [1].

Діюча програма трудового навчання та технологій зорієнтована на розвиток творчого потенціалу кожного учня і побудована на основі технологій проектного навчання. Результатом діяльності учнів при вивченні обов'язкової складової програми є виріб, а будь-якого варіативного модуля – проект.

Під час виконання навчальних проектів акцент у роботі учнів переноситься на розвиток творчого і критичного мислення, уміння працювати з інформаційними джерелами, різними видами проектно-технологічної документації; формування в учнів навичок проектно-діяльності, уміння здійснювати аналіз та оцінку технологічних об'єктів, свідомо обирати ті чи інші технологічні процеси, трудові прийоми і технічні засоби. Таким чином, знання, уміння та навички, якими повинні оволодіти учні різних класів, є передумовою для успішного вирішення ними задач проектно-технологічної діяльності, розвитку творчого підходу у вирішенні технологічних завдань.

Робота над проектом – практика особистісно орієнтованого навчання в процесі конкретної праці учня, на основі його вільного вибору, з урахуванням його інтересів [8]. У свідомості учня це має такий вигляд: "Про все, що я дізнаюся, я знаю, для чого це мені потрібно і де я можу ці знання застосувати". Для педагога – це прагнення знайти розумний баланс між академічними і прагматичними знаннями, вміннями та навичками.

Найцінніше у проектуванні є те, що саме ця діяльність привчає дітей до самостійної, практичної, планової і систематичної роботи, виховує прагнення до створення нового або існуючого, але вдосконаленого виробу, формує уявлення про перспективи його застосування; розвиває морально-трудова якість, загально цінні мотиви вибору професії і працелюбність [7]. При цьому важливо пам'ятати, що особливу увагу необхідно приділяти тому, щоб учні не втрачали інтерес до цього процесу, слідкувати, щоб вони доводили свої наміри, особливо в праці, до кінця [6].

В Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти зазначено, що «проектно-технологічна компетентність – це здатність застосовувати знання, вміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності», а також, що «завданнями навчання технологій є: формування цілісного уявлення про розвиток матеріального виробництва, роль техніки, проектування і технологій у розвитку суспільства; розвиток технологічних умінь і навичок учнів; усвідомлення учнями значущості ролі технологій як практичного втілення наукових знань; реалізація здібностей та інтересів учнів у сфері технологічної діяльності; оволодіння вмінням оцінювати власні результати предметно-перетворювальної діяльності та рівня сформованості ключових і предметних компетентностей» [2]. У свою чергу, у науковій літературі поняття «компетенція» та «компетентність» набули широкого розповсюдження. Так, «компетенція» включає сукупність взаємопов'язаних характеристик особистості (знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей, способів діяльності), а «компетентність» – володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї та предмету діяльності – це якість, повнота та досконалість володіння ними, а також, яким саме чином компетенція проявляється в діяльності [3; 4].

Отже, проектно-технологічна компетентність – це здатність застосовувати знання, вміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок. Метою сучасного освітнього процесу при формуванні проектно-технологічної компетентності учнів старших класів у процесі трудового навчання є не засвоєння готових знань, а оволодіння технологіями, методами та засобами, що забезпечать продукування креативних (неочікуваних)

результатів, творчих ідей. Оволодіти проектно-технологічною компетентністю – значить виокремлювати основну задачу (проблему) і знаходити способи її оптимального вирішення у трудовій діяльності. Перспективи подальших досліджень у зазначеному напрямку полягають у розробці змісту та методики використання освітніх квестів для формування проектно-технологічної компетентності учнів старших класів у процесі трудового навчання.

Список використаних джерел:

1. Бербец В. В. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика : [монографія] В.В. Бербец, Т.М. Бербец, Н.В. Дубова та ін.; за заг. ред. О. М. Коберника. Київ. Наук. світ. 2003. 172 с.
2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. Урядовий кур'єр. 2012. № 19 (01.02.2012).
3. Єрмаков І. Г. Компетентнісний потенціал проектної діяльності. Проектна діяльність у школі. Упорядник М. Голубенко. Київ: Шкільний світ. 2006. С. 5-18.
4. Коберник О. М. Компетентнісний підхід в технологічній освіті. Проблеми трудової і професійної підготовки: зб. наук. пр. Слов'янськ: СДПУ, 2008. Вип. 12. С. 9-16.
5. Коньок М. М. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках з трудового навчання. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Чернігів: ЧДПУ, 2008. Вип 53. С. 97-100.
6. Мачача Т. С. Формування проектно-технологічної культури учнів основної школи у процесі трудового навчання : дис. канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2011. 233 с.
7. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і практика: Монографія / Бербец В. В., Бербец Т. М., Дубова Н. В. та ін.: за заг. ред. О.М. Коберника. Київ. Наук. світ 2003. 172 с.
8. Сидоренко В. К. Проектно-технологічний підхід як основа оновлення змісту трудового навчання школярів. Трудова підготовка в закладах освіти. 2004. № 4. С. 2-4.
9. Чобіток І. Ю. Проектна технологія навчання як засіб формування компетентностей учнів на уроках природничого циклу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp14/Chobitok.pdf.

ЗМІСТ

Бірук Н.П. Реалізація технології проектного навчання у процесі трудової підготовки учнів наукового ліцею.	3
Герасименко О.А., Байрак Ю.А. Теоретичні аспекти розвитку уміння виготовлення виробів декоративно-прикладного мистецтва в учнів 10-11 класів на уроках технологій з використанням інструктажів.	6
Герасименко О.А., Грицина І.М. Базові засади розвитку творчої уяви в учнів 10-11 класів на уроках профільного навчання з використанням методів проєктування.	11
Герасименко О.А., Коваль В.В. Теоретичні основи формування практичних навичок втілення проектного задуму в учнів старшої школи в процесі профільного навчання з використанням мультимедійних засобів.	17
Герасименко О.А., Савчук М.С. Характерні особливості розвитку компетентності культурного самовираження в учнів старших класів на уроках технологій з використанням практичних методів навчання.	24
Дупак Н.В. Формування практичної компетентності майбутніх фахівців з готельно-ресторанного обслуговування у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі.	27
Лісова С.В. Особливості функціонування єдиного освітнього простору в епоху інтеграції і глобалізації освітніх систем.	31
Мойсеєць К.В. Організація дистанційного навчання при викладанні фахових дисциплін спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології).	35
Павленко В.В. Технологічна карту уроку “Технології”: проблеми розробки.	39
Пісна Т.М. Імідж як складова індивідуального стилю діяльності сучасного викладача.	45
Саванчук О.А. Роль графічної підготовки та дизайну у становленні молодого вчителя технологій.	48
Савченко Л.О. Педагогічна діагностика оцінювання якості знань студентів у закладах освіти.	52
Савчук П.П., Петрівський Я.Б., Савчук Л.А. До питання про якість професійної підготовки фахівців у ЗВО.	48
Симонович Н.В. Методика професійного та профільного навчання майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи як педагогічна проблема.	58
Симонович Н.В., Гуцалюк С.В. Теоретичні основи розвитку загально-трудова умінь учнів 8-9 класів на уроках трудового навчання із використанням дидактичних ігор.	63
Симонович Н.В., Мельник М.А. Теоретичні основи формування проєктно-технологічної компетентності учнів 10-11-х класів при вивченні предмету “Технології”.	68
Симонович Н.В., Ярмолка Н.В. Теоретичні основи формування інформаційно-цифрової компетентності учнів 10-11-х класів при вивченні предмету “Технології”.	73

Фещук Ю.В., Борейко Н.С. Теоретичні аспекти розвитку графічних вмій учнів старших класів на заняттях предмету “Технології” з використанням практичних методів.	79
Фещук Ю.В., Глемба М.Б. Теоретичні основи розвитку просторового мислення учнів старшої школи на уроках креслення з використанням графічних задач.	84
Фещук Ю.В., Зайко М.О. Теоретичні аспекти розвитку екологічної грамотності учнів старших класів на заняттях профільного навчання засобами інформаційно-цифрових технологій.	88
Фещук Ю.В., Мосійчук С.А. Теоретичні аспекти формування графічної компетентності учнів закладів професійно-технічної освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.	93
Фещук Ю.В., Шоботенко Р.О. Теоретичні основи організації самостійної роботи учнів старших класів на заняттях профільного навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій.	98
Шурин О.І. До питання професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування.	101
Шурин О.І., Войтович Т.М. Актуальний стан розвитку критичного Мислення учнів 8-9 класів на уроках трудового навчання.	104
Шурин О.І., Волошук В.В. Розвиток творчого потенціалу учнів старшої школи в процесі профільного навчання.	112
Шурин О.І., Жабчик В.Б. Теоретичні основи розвитку професійно-пізнавальних інтересів учнів 10-11 класів на уроках технологій з використанням інноваційних методів навчання.	117
Шурин О.І., Жупило О.Л. Формування дизайнерських знань та умінь учнів 10-11 класів в процесі профільного навчання.	121
Відомості про авторів.	126

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ**

**Матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції
(26-27 квітня 2023 р.)**

Упорядники: *Світлана Валеріївна Лісова,
Юрій Вікторович Фещук,
Олександр Анатолійович Герасименко,
Надія Василівна Дупак,
Наталія Василівна Симонович,
Олена Іванівна Шурін.*

Друкується без редакційної правки

Технічний редактор: Т.К. Хильчук,
Коректор: Н.Р. Скачук.

Здано до набору 15.03.2023 р. Підписано до друку 24.05.2023 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 9,79.
Обл. вид. арк. 4,55. Замовлення № 218/1. Наклад 100.

Адреса: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 39
Рівненський державний гуманітарний університет,
кафедра професійної освіти, трудового навчання та технологій
(тел. 0362-40-75-80; e-mail: kpotnt@rshu.edu.ua)